

Вх. № К1102 - 603 - 12 - 01
ДАТА: 06.07.2016г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

ИНФОРМАЦИЯ ОТ КОМПЕТЕНТНОСТТА НА МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДСТОЯЩАТА ДИСКУСИЯ НА ТЕМА „ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТРАЙНО ЗАВРЪЩАНЕ И ЗАСЕЛВАНЕ НА БЪЛГАРИ ОТ ЧУЖБИНА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“, КОЯТО ЩЕ СЕ ПРОВЕДЕ ПО ВРЕМЕ НА РЕДОВНОТО ЗАСЕДАНИЕ НА КОМИСИЯТА ПО ПОЛИТИКИТЕ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА, 6ТИ ЮЛИ 2016 Г., 15:45 ЧАСА

1. Възможности за подкрепа по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. (ОПРР) за намаляването на миграцията и обезлюдяването на териториите

В реформираната кохезионна политика за настоящия програмен период 2014-2020 г. към целта за икономическо и социално сближаване е добавена и тази за териториално сближаване. Това се обуславя от различната степен на развитие на държавите членки на Европейския съюз (ЕС) и необходимостта от провеждане на политика, насочена към гарантиране на развитието на регионите и територията на съюза.

В отговор на предизвикателства пред териториалното развитие на нашата страна беше разработена и приета от Министерски съвет Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. – основен документ определящ пространствената визия за развитие на Р. България до 2025 г. Документът е изготвен в контекста на основните документи на Европейския съюз за устойчиво пространствено и градско развитие, вкл. Териториалния дневен ред, като са изследвани опитът и практиката в процеса на програмиране на пространственото развитие на редица страни от Европейския съюз - Полша, Австрия, Германия, Ирландия, Унгария, съседните на България страни.

Разгледани са три модела (сценария) на пространствено и териториално развитие, основаващи се на мрежата от урбанистични центрове в страната и характеризиращи се с определено демографско развитие – „краен моноцентризъм“, „силно развит полицентризъм“ и „умерен полицентризъм“. Базирайки се на демографското и социално-икономическо състояние на българските региони и градове, като най-

подходящ е посочен моделът на „умерен полицентризъм“, който на основата на потенциала за развитие на територията очертава реалистичната перспектива за развитие на мрежа от конкретни големи, средни и малки градове в Република България.

Умереният полицентризъм е оптималния вариант за пространствено развитие, характеризира се със засилване и разширяване на обхвата на централните територии и намаляване на периферията в националната територия и умерен спад на населението. Крайният моноцентризъм се характеризира с прогресивно демографско свиване, разпад на селищната мрежа, интензивното развитие на столицата и на малък брой големи градове, което е свързано със западане на средни и малки градове и формирането на разширена по обхват и силно уязвима национална периферия, а моделът „Силно развитият полицентризъм“ би могъл да се реализира в по-дългосрочен план при развитие на подходящи демографски, социални и икономически процеси.

Основните цели на полицентричен модел на развитие са свързани с намаляване на емиграцията, стабилизиране на негативните демографски процеси, разгръщане на пълния потенциал на територията, осигуряване на достъп до работни места и повишаване на икономическата активност за периферните райони на страната.

Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. с бюджет от над 3 млрд. лв. цели постигане на устойчивото и балансирано регионално развитие на България до 2023 г. и подкрепя полицентричното развитие на българската територия с предвидената подкрепа по приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ и приоритетна ос 2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ за 67 целеви градове от националния полицентричен модел. Тя е един от инструментите за овладяване на негативните миграционни процеси към София, големите градове и особено чужбина, водещи до обезлюдяване на големи части от България. От 2012 г. до 2015 г. се наблюдава трайна тенденция на сериозен превес на напускащите спрямо заселващите се български граждани в страната. За 2012 г. емигрантите с българско гражданство са 13 640 лица, а имигранти – 4 964 лица, 2013 г. съотношението е 16 036 към 4 682, 2014 г. – 23 849 към 9502 и 2015 г. – 24 487 към 10 722.

Основният фокус на ОПРР е насочен към провеждане на целенасочена политика за устойчиво и интегрирано градско развитие в 39 големи и средно големи градове по приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ с финансов ресурс в размер на 1,644 млрд. лв. Дейностите, които ще бъдат реализирани в устойчивото и интегрирано градско развитие в 39-те големи и средни градове са свързани с обновяване на градски пространства, съчетани с мерки за модернизация на

образователна инфраструктура, социални жилища, социална инфраструктура, спортни съоръжения и подкрепа за културни институции като читалища, театри, опери, музеи, галерии и др. Мерките включват още енергийна ефективност в жилищни сгради, студентски общежития и публични административни сгради, мерки за насърчаване на частните инвестиции в зони с потенциал за икономическо развитие в тези градове, както и интегрирани проекти за устойчив градски транспорт.

Проектите ще се реализират въз основа на разработените интегрирани планове за градско възстановяване и развитие и инвестиционни програми към тях, като ще бъдат реализирани приоритетни обекти за финансиране въз основа на идентифицирани местни нужди. С цялостното подобряване на общинска и държавна публична инфраструктура и предоставяните услуги ще се създадат условия за овладяване и минимизиране на негативните миграционни процеси към чужбина (основно към страните от ЕС), запазване на демографския и социалния потенциал в тези градове, предпоставки за насърчаване на икономическата активност и привличането на инвестиции, генерирани на растеж и заетост. С реализирането на поставените цели, считаме че биха могли да се създадат възможности и за обратния процес по имиграция и трайно завръщане и заселване на българи от чужбина в Република България.

В допълнение на всички останали мерки от страна на МРРБ за фокус върху регионалната политика сред основните приоритети е и провеждането на целенасочена политика по отношение по-слабо развитите периферни райони на страната. Тя ще бъде подкрепена по Приоритетна ос 2 на програмата, чрез реализиране на инвестиции в енергийна ефективност в жилищни и административни сгради на държавната и общинската администрация и в общински сгради на социалната, културната и образователната инфраструктура в 28 малки градове на страната.

С предвидената подкрепа в размер на 206,7 млн. лв. ще се подпомогне малкия и среден бизнес, повишаването на енергийна ефективност на сградите и намаляване на вредното въздействие върху околната среда, а като краен резултат ще се постигне подобряване на условията за живот на техните жители, създаване на икономически потенциал за привличане на инвестиции и създаване на заетост. С планираните инвестиции, считаме че могат да се предотвратят в значителна степен негативните миграционни процеси към София и големите градове, включително чужбина, водещи до обезлюдяване на големи части от България. Оптимистичен вариант е и завръщането на наши сънародници от други страни.

С предвидената подкрепа и по останалите приоритетни оси на програмата в размер на близо 1,4 млрд. лв. за инвестиции в публична инфраструктура –

образователна, здравна, социална, пътна и туристически атракции се създават допълнителни възможности за подобряване на публична инфраструктура и повишаване на икономическата активност в населените места, генериране на растеж и заетост, което неминуемо ще подобри социално-икономическия климат за всички заинтересовани страни, в това число българите в чужбина.

Убедени сме, че планираните инвестиции по програмата ще спомогнат да отговорим на високите очаквания на обществото за положителна промяна в социално-икономическото развитие на нашата страна, осъществяване на необходимите секторни реформи и като краен резултат подобряване на качеството на живот в регионите в цялата страна. Това е реално действие и послание към нашите сънародници в чужбина за тяхното трайно завръщане и заселване в Република България.

2. Мерки, предвидени в проекта на Целенасочената инвестиционна програма (ЦИП) в подкрепа на развитието на Северозападна България, Родопите, Странджа - Сакар, пограничните, планинските и полупланинските слабо развити райони, които могат да допринесат за трайно завръщане и заселване на българи от чужбина в съответните райони

На първо място трябва да се отбележи, че в изпълнение на Програмата на Правителството за стабилно развитие на Република България за периода 2014-2018 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството през 2015 г. разработи „Целенасочена инвестиционна програма (ЦИП) в подкрепа на развитието на Северозападна България, Родопите, Странджа-Сакар, пограничните, планинските и полупланинските слабо развити райони“. Основната цел на Целенасочената инвестиционна програма (ЦИП) е да създаде условия за икономически растеж, откриване на нови работни места и привличане на инвестиции за развитие.

Следва да се отбележи, че географският обхват на програмата таргетира именно тези райони на страната, за които са характерни негативни социално-икономически тенденции, в това число и процесът на обезлюдяване, поради емиграция на младо население в трудоспособна възраст предвид невъзможността за реализация на пазара на труда и ограничените възможности за това. Ето защо, основополагащият принцип залегнал в проекта на програмата е активизиране и използване местните потенциали за развитие, така че местните териториални общности в тези райони да се превърнат в конкурентоспособни на по-големите градски ареали и да бъдат техни балансьори. Считаме, че именно по този би могло да се постигне повишаване на

конкурентоспособността на таргетираните райони за подкрепа, което от своя страна несъмнено би довело и повишаване на тяхната атрактивност по отношение избора на район и населено място за заселване на завръщащи се от чужбина български граждани, желаещи да се реализират в страната.

Към този момент Целенасочената инвестиционна програма бе обсъдена и съгласувана от Регионалните съвети за развитие, както и в Съвета по регионална политика към министъра на регионалното развитие и благоустройство. През февруари 2016 г. бе одобрена от Съвета за развитие към Министерския съвет. В края на 2015 г. бе проведена съгласувателна процедура, съгласно Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация. Предстои програмата да бъде допълнена с мерки, основно от социален характер, отчитайки предложенията на Министерство на труда и социалната политика, така че да се постигне по-голяма синергия между икономическите, социални и екологични мерки, предвидени за реализация в Програмата, а след това ще се проведе и процедура по одобряване на финансовата обосновка на Целенасочената инвестиционна програма, за да се внесе за обсъждане и одобряване от Министерския съвет.

Програмата е структурирана в четири подпрограми, като първата е за Северозападна България. Подпрограмата за Северозападна България обхваща областите Видин, Монтана, Враца, Плевен и Ловеч, съдържащи 51 общини и 646 населени места.

В по-конкретен план подпрограмите предвиждат мерки по отношение на:

✓ **икономиката**, свързани с нови инвестиции в бизнес паркове (индустриални, технологични и логистични), инфраструктура, подпомагаща бизнеса и технологично обновяване и нови предприятия, насочени към създаването на атрактивно икономическо пространство. В областта на туризма се разчита на валоризирането на природното и културното наследство чрез създаването и развитието на продаваеми регионални туристически продукти;

✓ **укрепването на човешкия ресурс** подпрограмата е фокусирана върху подготвянето и привличането на специалисти със средно професионално и висше образование. Предвиждат се мерки за подобряване качеството на средното професионално и висшето образование чрез обновяване на учебни програми и модернизирание на оборудването, изграждане и предоставяне на жилища за млади квалифицирани кадри, осигуряване на студентски и други стипендии срещу работа в района. С реализацията на тези мерки се разчита да се отговори на потребностите на бизнеса и изискванията на потенциалните инвеститори за квалифицирани специалисти

в сферите на реалната икономика. Както бе споменато, предстои допълване на мерките със социален характер, предвид специфичните нужди на районите, обект на подкрепа.

✓ **подобряване на инфраструктурата и екологията** - предвидени са мерки, свързани с изграждане на транспортно-комуникационните системи, подобряване достъпа до бизнес обекти, рехабилитацията и доизграждането на водоснабдителните системи и хидромелиорациите, системите за превенция на рискове от природни бедствия.

Използването на местните потенциали на районите, характеризиращи се с негативни тенденции е ключов фактор за превръщането им в конкурентоспособни за привличане на човешки капитал, в това число и на българи, завръщащи се от чужбина, и на инвестиции, като прилагането на интегрирания подход залегнал и при разработването на ОПРР 2014-2020 и на ЦИП, като допълваща програма за слаборазвитите райони в страната, гарантира ефективното насочване на ресурс, така че да се постигне по-балансирано териториално развитие